

Bland smugglare i Flandern

Av Viking Lanje

Om artikeln:

Paris var under 1900-talets första årtionden resmålet för många konstnärer och våren 1933 startade Viking Lanje, då endast 19 år gammal, tillsammans med kusinen och konstnären Martin Larsson (Putte) sin resa hit på cykel. Bak på cyklarna hade de tält och målarutrustning. Turen gick via Jylland, Tyskland, Holland och Belgien. I Brygge i Belgien stannade de en längre tid för att måla.

Om deras äventyrliga resa skrev Viking bl. a. artikeln "Bland smugglare i Flandern" som infördes i Göteborgs Morgonblads lördagsbilaga den 8:e juni 1935.

Det var i juli 1933. I ett belgiskt dike, i närheten av stora Antwerpenvägen, låg två dammiga och fullastade velocipeder och icke långt från dem satt två ynglingar i en roväker och förtärde sin frukost som i detta fall bestod av rovor. Det var Putte och undertecknad.

Putte är inte svår att känna igen, ty han har de längsta och skrangligaste ben, som någonsin gått i ett par skor och de hade gjort succé i de fyra länder vi hittills kört igenom. Där han nu satt bland rovorerna liknade han en ofantlig gräshoppa och om han reste sig upp kom man att tänka på en giraff eller någon annan långbent, omänsklig varelse. Dessutom hade Putte ett annat kännetecken: han var lat. Den tunga ränseln överlät han åt mig att bära och den åsamkade mig en värkande rygg. Putte bar ingenting på sin rygg, ty han ville helst sitta lös och ledig på sin stålhäst. Den enda börda han förnedrade sig att bära var vår gemensamma kassa, och den doldes väl för eventuella rövare, stigmän och annat elakt folk.

Putte ansåg kassan vara börda nog och det hade han kanske rätt i. Det närvarande tillståndet hos denna var långt ifrån lysande. Några holländska cent och en dansk 25-öring med hål i var allt den bestod av och den tvingade oss att leva på den vegetariska kost Guds gröna jord hade att bjuda. Vilken säkerligen skulle bli väl ensidig i längden.

Situationen var alltså allvarlig, men den bekymrade oss föga. För stunden tillfredsställde vi våra magar - det andra mer eller mindre angenäma - var en senare fråga. Och var sak skall ha sin tid heter det ju. Vi njöt. Av rovorerna och av den friska morgonen. Några kilometer österut reste sig Antwerpens smäckra katedraler och dito båtmaster, insvepta i en blå rök från ångbåtsskorstenarna i hamnen. Gårdagens minnen av den stora sjöstaden var av det dunklare slaget, men vi hade en känsla av att dagen hade avslutats med en krogrond i de beryktade hamnkvarteren - av pur nyfikenhet naturligtvis. Vi hade ätit pommes frites i papperstrutar samt druckit vin dagen till ära, ty det hade varit första dagen i Belgien, och troligen hade vi fått för mycket av den senare varan. Hur vi sedan i nattens mörker hamnat här ute i ett rovfält var en gåta. Vi hade sovit på bara marken, ty tältet låg hoprullat på cyklarna.

Emellertid, en värmande sol hade tinat upp våra av nattkylan stela leder och morgonen var så vacker att man inte kunde ta de ekonomiska realiteterna så allvarligt som man borde. I närheten stävade lastade båtar - som det tycktes på torra land - och man kunde höra det monotona dunket från maskinerna och fräsandet av Scheldes vatten, då det slogs till skum av propellrarna.

Då frukosten var avslutad kunde vi fundera på vår belägenhet. Det fanns två ting att välja på: att gå till konsulatet eller att sitta helt obekymrade om framtiden och vänta på ödets bistånd i en eller annan form. Putte valde utan tvekan det senare sättet, ty han var fatalist och som en genuin sådan satte han sig med armarna i kors och väntade. Och därtill kom ju den omsändigheten att han var lat. Ödet hade alltid hjälpt honom ur de mest förtvivalade situationer och det skulle helt naturligt inte svika nu heller. Helt obekymrad började han bekanta sig med en kossa, som närmat sig. Om det nu var Putte som lockade eller rovarna är inte lätt att avgöra.

- Bon appétit, messieurs! skrek någon på vägen bakom oss och vi flög upp från rovarna i ett huj.

- Pass på, nu kommer ödet! viskade Putte. Det var i så fall en underlig skepnad ödet tagit sig. En kortvuxen gubbe men med en oerhört muskulös överkropp och ovanför den ett litet runt huvud betäckt med en randig näsduk som skydd mot solen. Denne individ kastade sin velociped vid sidan av våra i diket, tog ett jätteskutt till oss, dunkade oss i ryggen och skakade hand så hjärtligt som om han träffat gamla bekanta. Troligen tog han oss för ett par vagabonder, och kolleger emellan så -. På en vulgär franska började han berätta om sina luffarfärder genom Tyskland, Grekland och Belgiska Kongo, så att våra bravader på det området bleknade till ett intet i våra egna ögon. Visserligen kunde det tyckas, att gubben hade svårt att skilja på dikt och verklighet, men nog hade han erfårit åtskilligt. Och kriget! Herre Gud, vilken belgare börjar inte tala om det stora kriget. Gubben började en vild dans bland rovarna, gjorde kål på osynliga fiender till höger och vänster och demonstrerade på samma livliga sätt hur han blivit fången och förd till Köln, varifrån han rymt en mörk natt genom att simma över Rhen och efter en tre månaders äventyrlig färd genom Schwarzwald lyckats uppnå franska gränsen. Här hade han åter ställts in i leden, fått en kula i huvudet, vilken promenerat omkring i kroppen tills den kommit ut i vaden efter nio år. Han hade själv karvat ut den med sin skomakarekniv.

- Ha, ha, ha ..., gubben slog sig på knäna och öppnade ett brett, tandlöst gap till ett ihåligt grin. Nog hade han, som sagt, erfårit åtskilligt. Men nu höll han sig stilla och var till yrket, efter vad vi kunde förstå, skomakare.

Därefter var det vår tur att redogöra för våra förhållanden, och då ödet sänt denne gubbe i vår väg, lät vi honom veta vår belägenhet och för att inte vara sämre än han, utmålade vi den så livfullt som möjligt. Vår skomakare visade sig mycket intresserad, kanske mest därför att vi var utlänningar. Hans lilla vassa tunga stod rakt ut ur munnen av pur uppmärksamhet och de frågor han överhopade oss med rörde en nyfikenhet utan gränser. Den rätte mannen hade vi råkat ut för och sötebrödsdagar väntade. I hans hus stod en vindskammare tom och maten, tja, ville vi hålla tillgodo med att dela hans soppa var ju den saken ordnad. En mästerkock var han och den soppa han kunde koka ihop fanns ingen like till enligt hans egen utsago. I gengäld kunde vi få göra en del gentjänster som han inte närmre preciserade, men som vi antog, rörde hans yrke. Vi accepterade. Situationen var ju därmed räddad och fatalisten Puttes tillit till ödet var än mer bergsäker.

En stund senare satt vi alla tre "till häst". Äventyret vinkade och vi följde det, lockade av en soppgryta och en riktig säng.

Hela vår cykelfärd hade varit en enda lång följd av upplevelser, men med undantag av några skråmor efter en fejd med ilska hundar på den öde Lüneburgerheden var vi relativt välbehållna. Vad vi nu gav oss in på var vi lyckligt okunniga om. Vi åkte över kanaler, vek av på bivägar och stigar och det verkade, som om vi körde åt alla fyra väderstrecken och ändå befann oss på samma plats. Men ett, två, tre växte det upp en liten grå by omkring oss. Häftigt och utan föregående varning stod vi på bygatan begäpade från alla fönster och dörröppningar. Ungarna, som lekte i gatsörjan, sprang i vild panik i säkerhet och stirrade som om de sett vålnader. Man var tydligen mycket ovan att se främlingar i denna förgätta avkrok.

Vår skomakare hade varit mol tyst under hela färden. Han förde oss nu till ett gammalt vitkalkat hus med förskruvade fönsterluckor. Det skilde sig inte stort från de övriga byggnaderna, som alla låg tätt sammanpackade på båda sidor om gatan. Över dörren hängde en jättestor rödmålad plåthatt och under den en liten skylt: "Van Goose, Antikvitetshandel", och kastade man en blick i det fönster som stod öppet såg man träskor och lädervaror. Det var tydligen en mångsidig herre vi råkat ut för. Men mest konfunderade blev vi, då vi kom inom dörren. Ute hade det varit brännande solsken, men här slog en rå källarluft emot oss och i dunklet såg vi väggarna röra sig av pendlande klockor i alla stilar och former. På hyllor och diskar låg antika husgeråd, musikinstrument, rostiga vapen och en massa andra saker. Mitt på golvet satt en gamling i en stol, och han verkade minst lika antik som sin omgivning. En rak kritpipa höll han i munnen och uttrycket i ansiktet hörde inte denna världen till. Vi hälsade på flamländska, som vi antog han bäst förstod. Men lika orörlig satt han i sin stol och sög på pipan.

- Gubben är dövstum, upplyste van Goosen, medan han røjde väg genom bråten. Men han är god nog att vakta mitt hus.

Efter denna presentation lämnade vi Cerberus åt sitt öde och tog lokalen i närmare skärskådande. Rakt fram öppnade sig en skum gång, som förde till en liten bakgård, inhägnad av vita murar. Vid gångens ena sida ledde några trappsteg till ett inre rum. Putte, som har ett extra sinne utöver de ordinära, muttrade om att det låg något lurt i luften och han ville retirera,

men van Goosen hade låst dörren bakom oss och stoppat nyckeln i fickan. Han hade dragit undan några skåp som dolde vindsdörren och fått upp denna. Då vi klivit upp för den branta trappan, som ej var avsedd för sådana praktexemplar i längd som vi, vidtog en ny djungel av skräp, och vi fick ett styvt arbete med att gräva oss fram till vårt blivande rum. Det var säkert flera år sedan någon sist gjort sig besvär med att ta sig hit upp. Spindlarna hade ostörda fått spinna sina nät och råttorna gnaga sönder det rikliga inventarium, som belamrade vinden. Kammaren var dessbättre tom med undantag av en stor säng och ett krucifix i silver, som hängde ovanför den på muren. Ett fönster vette åt gatan, och på fasaden nedanför hängde plåthatten på sin järnstång.

Här skulle vi alltså bo. Putte provade genast sängen och konstaterade att den var intet undantag från alla andra. Varför är de flesta sängar för korta? Svaret kunde bli en motfråga: Varför är en del ben så ovanligt långa? Putte sov bäst på bara marken, och i detta fall fick golvet vara bra nog. En rock till huvudgård och han var nöjd. De mer eller mindre ovanliga råttexemplar, som eventuellt kunde göra honom sällskap, intresserade honom knappast om inte ur ren zoologisk synpunkt.

Vid middagstiden fick vi vår soppa, rykande varm och med en högst obestämbar doft. Ett slags patentkokihop med risgryn, tomater, citronskivor och gudarna vet allt den innehöll, men god var den.

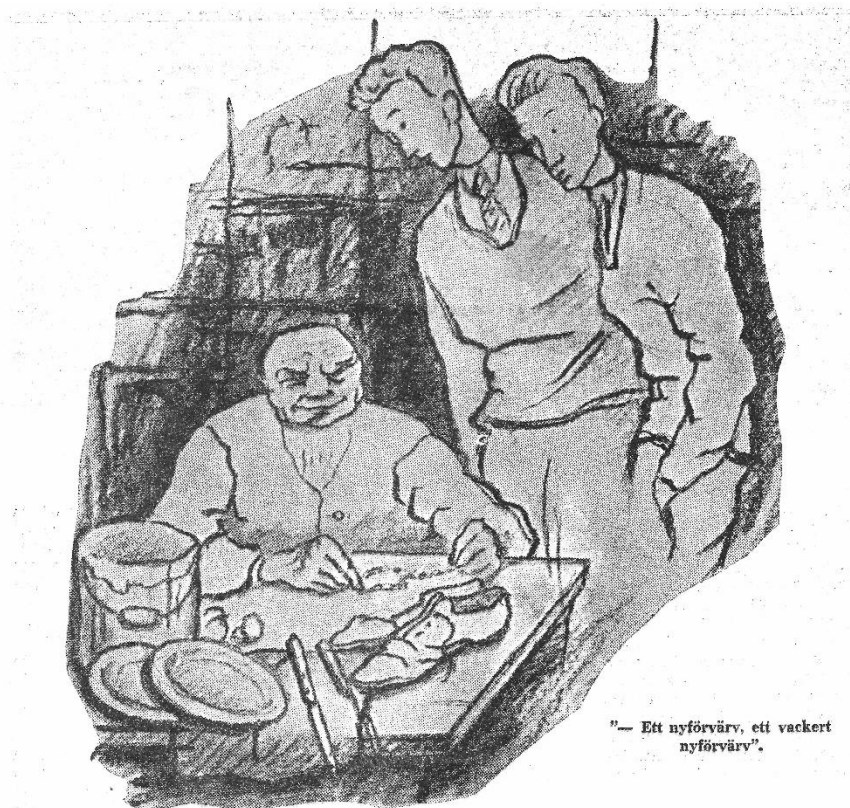
På nedre botten var liv och rörelse, motorfordon med utländska nummerskyltar stannade utanför på gatan, folk kom och gick efter lågmälda samtal i van Goosens inre rum. En och annan fras på holländska och franska trängde upp därifrån men vi kunde inte urskilja orden. Vi kunde emellertid förstå, att det varken handlades i skor, antikviteter eller i någon annan av husets många synliga branscher. Några kunder från byn såg vi heller inte till. Det låg en tät mystik över hela huset och inte minst över dess värd som var helt förändrad mot då vi först träffade honom. Den löjligt, putslustige vagabonden var som bortblåst och i dess ställe hade kommit en mäktigt befallande chef, som satt lik en kung på en sliten Chippendalestol i sin kammare. Omgivningen var en historia för sig. Man skulle kunna karakterisera den som syntesen av Antwerpens alla lumpbodas och om man därtill lade en del olika matvaror och några öltunnor, kunde man få ett begrepp om hur den såg ut. Här blev också vår soppa tillagad. En vanlig plåthink stod på spisen och utmed kanterna hängde gamla torkade sopprester i vackra mönster. Spisen var likaledes dekorerad med samma välsmakande gudagåva. En fest i färg, ett myller av former! Mitt på golvet stod ett skomakarebord översållat med söndriga skor, verktyg, odiskade tallrikar, brödbitar och lump. Vid det satt två främlingar i motordress framför var sin ölkanna, varur de då och då tog en klunk. Då vi kom in hälsade de oss med en blick och fortsatte att dricka. Van Goosen såg inte upp; i handen höll han ett smycke som gnistrade och glänste och av hans ansiktsmin att döma var han i stor inre spänning.

- Vad anser ni detta vara värt? frågade han och räckte smycket, som var en halskedja av matt guld med fyra ärtstora diamanter infattade i en vidhängande korsformig medaljong. Putte tog det i handen men lämnade det genast tillbaka, som om han bränt sig på fingrarna.

- Efter mina begrepp en liten förmögenhet, ljöd det diplomatiska svaret, ty Puttes begrepp är så förunderligt relativa. Gubben grinade, sneglade åt de två öldrickarna och smekte smycket med sina lortiga fingrar.

- Ett nyförvärv, ett vackert nyförvärv! Han lyfte på en tallrik och plockade fram ett bracelet, och det följdes av flera, då han rotat en stund bland bråten på bordet. Medan vi beundrade all grannlåten på vördnadsfullt avstånd stökade vår värd i ett hörn av rummet, där två röda skynken

hängde ner från taket och dolde en rymlig säng. Han kastade upp ett par madrasser och vinkade åt oss att komma närmare.

- Messieurs, titta riktigt länge! uppmanade han, en sådan syn ser man inte varje dag. Och hans ögon återglänste härligheten på sängbotten. Obearbetade guldklimpar var inlindade i en gammal skjorta, guld- och silversmycken låg kastade huller om buller och mitt uppe i alltsammans sågs en sönderskuren träsko. Värdet var ofantligt. Vi sträckte på halsarna och stirrade. Det hela var fantastiskt som i en gammal saga och vi kunde inte fatta vart gubben ville komma. Hans självbelåttna smil var kusligt. En grov bjälke utgjorde sängens bortsida och genom att vrida den utåt och samtidigt skjuta på den övre delen blottades ett urholkat inre, även det fyllt med guld, en del bitar uthamrade till platta stänger. En underbar säng i sanning! Och i den ruvade van Goosen varje natt på sina skatter lik den gamle Fafner.

- Comprenez-vous, messieurs?

Nej, vi förstod ingenting och ville helst ingenting förstå utan genast komma ut ur detta fördömda hus, som blev mer och mer besynnerligt. Att det var ett rövarnäste vi fastnat i, började vi alltmer att misstänka, men vi tog som vanligt situationen från den måleriska sidan, vårt mindre sympatiska sällskap till trots.

Van Goosen närmade sig, och det var något spänt i blicken då han viskade: - C'est la fraude! Smuggling! Där hade vi ordet.

- Visste jag inte att det var något fanstyg i huset, mumlade Putte och knöt nävarna, som om han varit redo att ge ett gott svenskt kok stryk. Van Goosen började emellertid nu att ivrigt förklara vad han ville.

Vi var utlänningar, hade pass i ordning och då vi var turister kunde vi när som helst passera gränsen utan att bli misstänkta. Det gällde några små tjänster, som vi kunde göra honom. Hans

hantlangare var skuggade, affärerna stod stilla och han måste ha avsättning för guldets i utlandet. Han kunde konstruera säkra gömställen i velocipederna och packningen, vi löpte inga som helst risker. I Holland och Frankrike hade han medhjälpare, som vi kunde uppsöka, och vi skulle bli rikligt belönade.

De båda individerna, som hela tiden suttit tysta vid bordet och mest tyckts intressera sig för ölkrusen, närmade sig nu efter en vink från gubben. Den ene av dem visade sig vara från Lille, den andre talade endast holländska och vi förstod att de var van Goosens agenter i utlandet. Vi hade nu ställningen klar. Idén var inte illa, vi betydde således en hel del för dessa skojare, som alltså hade ganska rymliga samveten och inte drog sig för att utnyttja oss till kontraband. En skön historia! Men vi morskade upp oss, tackade nej till det hedrande anbudet och blev vi inte genast utsläppta ur detta näste, kunde de få ta konsekvenserna. Van Goosen blev röd i ansiktet av ilska och for ut i ett hotfullt ordsvammel. Här gavs ingen pardon, man lydde honom, voilà tout. Hans kumpaner instämde, man skrek i munnen på varandra och de hotande ansiktena vi hade framför oss var talande nog. Kanske hade vi varit för djärva och underskattat situationens allvar. Van Goosens drag stelnade till. Vi skulle nog foga oss, i annat fall - han pekade på sina medbrottslingar - hans organisation var omfattande och ingenting klickade.

Dörrklockan pinglade. En liten svettig man blev insläppt, fick en mugg öl och insattes i förhållandena. Samtalet fördes nu på holländska, som vi dåligt förstod, men naturligtvis rörde det oss och det lät efterhand alltmera högljutt. Vi fann det säkrast att dra oss tillbaka och lyckades också komma upp på vår kammare. Vips var van Goosen efter oss och vi hörde honom låsa vindsdörren utifrån och dra de tunga skåpen för.

Där nere lugnade man sig så småningom och utlänningarna troppade av en och en, då mörkret blivit tätare och byn sov. Vi hörde bommarna skjutas för ytterporten och sedan blev allt tyst.

Följande dag lämnade vi inte vårt fängelse. Van Goosen gjorde oss flera besök och attackerade oss på det hårdaste, men vi var omedgörliga. Han hotade och bad, men ingenting hjälpte. Han såg föga sympatisk ut och blodet, som rann utför ansiktet, efter att han i ilskan törnat med huvudet mot vindsdörren, gjorde honom ännu mindre tilltalande. Hans utbrott tog senare form av ett flamländskt ordsvammel, men då slog vi dövörat till, stängde dörren och satte oss att stirra i taket. En trist sysselsättning! Värmen var tryckande och ett slags små kryp gjorde oss vildsinta. Vi längtade ut till landsvägarna. Men kassan var tom och vi var instängda på en bråtig vind!

Då van Goosen på eftermiddagen gjorde oss den äran, hade han plötsligt ändrat taktik. Den smilande beställsamheten och hans krypande ödmjukhet passade dåligt en smugglarhövding av hans kaliber. Om "affärerna" nämndes inte ett ord utan han lät oss vara i fred och lämnade oss några buntar bast att sortera. Vi fattade hans förändring optimistiskt och då vi nu hade något att syssla med gick tiden fortare. Vi började nästan trivas i vår fångenskap.

Natten kom, mörkret och tystnaden lade sig över byn, som vi inte visste namnet på och ännu mindre dess geografiska läge. Putte låg utsträckt på golvet och hade ett litet privat slagsmål med myggorna men kapitulerade snart inför övermakten och hängav sig i stället åt ett ogenerat snarkande. Också jag hade troligen slumrat in för ett par timmar, ty då jag vaknade hade det blivit ljusare ute. Tupparna gol, men annars var allt tyst. Solen hade ännu inte gått upp, klockan kunde vara ungefär tre. Jag låg en stund och lyssnade på tuppkonserten och plötsligt tyckte jag mig förnimma ett annat ljud, ett lätt knarrande i närheten. Om det kom från gatan eller underifrån var inte lätt att avgöra.

Jag fäste mig heller inte stort vid det. Men återigen hördes ljudet, nu tydligare, det lät som hasande steg. Någon klev uppför vindstrappan! Sakta, smygande. Jag lyfte huvudet över sänggaveln och stirrade intensivt mot trappuppgången, som gapade svart och skum. Lite kusligt kändes det nog, men Putte sov så lugnt som bara en fatalist av hans mått kan göra. Och jag väckte honom inte. Stegen i trappan närmade sig och sakta, sakta lyfte sig ett huvud bakom dörrbågen. Ett spejande, flintskalligt huvud. Munnen stod vidöppen, och den lilla vassa tungan rörde sig fram och tillbaka i sitt tandlösa grannskap. Van Goosen!
Då han fick se mig, ryckte han till och blev helt förvirrad men fann snart sitt vanliga smil. Redan vakna! Han skulle hämta några småsaker från vinden och skulle inte störa. Stökade en stund bland bråten och dök sedan nedför trappan, nu långt ifrån sakta och smygande. Ett underligt uppförande, vid en ännu underligare tid på dygnet!

Längre fram på morgonen berättade jag för Putte om nattens händelse. Han blev ovanligt allvarlig. Kunde gubben verkligen mena något illa och vilja röja oss ur vägen då vi nu fått veta för mycket om hans hantering? Vi fick emellertid vår soppa på den vanliga tiden, och värden lät den åtföljas av en lovsång över dess förtjänster. I dag var den alldeles särskilt finfin, påstod han, och den doftade verkligen förföriskt. Gubbens min då han överlämnade härligheten var ovanligt välmenande men hans sätt misstänkt.

- Var så säker på att det är något djävulskap i soppan, sade Putte, och vi åt ingenting den dagen, fast hungern slet invärtes och den lockande doften var nästan oemotståndlig. Tantaluskval!

Nu hade situationen kommit därefter att det var på tiden att hålla krigsråd. Allt detta smygande och smilande efter de föregående hotelserna tog på nerverna och medvetandet om de stora rikedomar, som doldes i huset och bevakades av en som säkert inte skydde några medel för att hålla sina affärer flytande, gav känsla av osäkerhet och fara. Något måste göras! Att ta saken från den goda sidan och helt enkelt be gubben låsa upp för oss var ogörligt; det hade vi försökt förut och blivit tillräckligt varnade. Vi måste rymma fältet på något annat sätt.

En fördel var, att velocipederna blivit lämnade kvar utomhus - det hade förresten varit en omöjlighet att få in dem bland bråten. Detta räknade vi med i vår plan och nu väntade vi bara på nattmörkret för att sätta den i verket. Därnere var så märkvärdigt tyst som om någon lyssnade.

Skymningen kom sent omsider, och man förnam sorlet från byfolket, som efter vanligheten klivit ut på sina respektive trappstenar, där de satt och samtalade med dämpade röster, rökande sina pipor. Kvällen var ohyggligt kvav och svarta molntrasor dök upp i hopar, samlade sig och bildade hotande väggar vid horisonten. Då de första regndropparna började falla tystnade man på gatan. Var och en gick till sängs efter att ha låst väl om sig. Man lägger sig tidigt i sådana byar. Därefter hördes endast regnets smatter mot taken och stenläggningen. Mörkret hade blivit intensivare omkring oss, och med långa mellanrum lystes det upp av matta blixtar. En verkligt dramatisk ram kring en rymning!

Vi satt på helspänn vid fönstret och väntade på det lämpliga ögonblicket. Ränseln var packad, allt var i ordning. Hungriga var vi, men spänningen dämpade kvalen och situationen var för allvarlig för att vi skulle ha sådana småsaker i tankarna. Plötsligt saktade regnet av och mörkret blev så tätt, att vi knappast kunde urskilja gatan under oss. Den rätta stunden var således inne. På nedre botten var samma ruvande tystnad. Putte kastade sina långa ben över fönsterkarmen, grep tag i plåthatten och pendlade en stund mellan himmel och jord. En blixtnedslag till och i det skarpa skenet kunde han se att fira sig ned på gatan för att i nästa ögonblick uppslukas av

mörkret. Med ränseln på ryggen praktiserade jag mig samma väg via hattskylten, som knakade till ett tag under belastningen och snart kände också jag mark under fötterna.

Vi kastade oss upp på velocipederna, som stod kvar där vi lämnat dem, och i väg bar det. Någon väg såg vi inte till utan körde bara rakt fram i mörkret och instinkten fick sköta resten. Regnet bröt löst igen, det bokstavligen öste ned och på några ögonblick var man våt in på bara kroppen. Efterhand som de blåvita blixterna lyste upp omgivningen, såg vi var vi lämpligast kunde komma fram och upptäckte plötsligt att den breda landsvägen låg fin och rak framför oss här och var kantad med höga popplar. Putte trampade i täten, rak i ryggen och utan mössa. Han körde på allt vad tygen höll och hans gamla stålhäst jämrade sig, som om den varnande protesterade mot den höga farten. Det sjöng i hjulen och man kände sig på så gott humör som när man undgått en stor fara. Vi hade ju också på nytt den kära gamla landsvägen under oss och den gav en viss hemkänsla hur våt och sörjig den än var.

Byn hade försvunnit och den flamländska slätten utbredde sig på båda sidor om vägen. Bondgårdar och små sovande byar skyntade förbi som i en dröm, kanaler och vattendrag passerades, undan gick det medan ovädret tilltog i styrka. Åskan mullrade från alla kanter och himlen var ett enda gråtande Inferno - om man nu kan använda ett sådant uttryck för att kombinera eld och vatten. Ett praktfullare skådespel än ett nattligt åskväder över slätten får man leta efter.

Så trampade vi på hela natten tills det började ljusna och ovädret dragit undan efter att ha rensat luften. De våta kläderna blev iskalla och vi skakade av köld. Vi kände ingen trötthet men hungern gjorde sig efterhand alltmer kännbar. Vi hade ju heller inte förtärt något på över ett dygn. De senaste dagarnas upplevelser var glömda, och att vi för närvarande befann oss på rymmarstråten var vi knappast medvetna om. Framåt skulle vi och framåt gick det. Men plötsligt stannade Putte, han hade funnit ett rovland! Att köra i mörker och oväder i flera timmar och så häftigt, med en gång, ställa sig orörlig är en sensation. Man riktigt hör hur natten lever: en insekt brummar till vid örat och försvinner och i gräset där mörkret ligger kvar och ruvar går nattdjuren på rov.

Då solen gick upp torkade kläderna, kölden blev mindre svår och då vi åter satt i sadeln höll vi oss varmare. Människor började komma i rörelse och solen steg högre och högre. Frampå förmiddagen uppnådde vi Courtrai och senare på dagen franska gränsen.

Hur Puttes velociped där gick i två delar och han måste lämna den i ett dike mellan de båda ländernas tullstationer: hur han fick tillbaka gränsavgiften för den - några hundra belgiska francs - och hur vi kunde göra vår entré i Frankrike med pengar på fickan, det är en annan historia.

Vi gick mot nya äventyr i ett nytt land ...